

проблеми. Перспективи її вивчення пов'язані з подальшим узагальненням результатів наукових досліджень, уточненням дефініцій, розробці критеріїв оцінки освітнього розвивального середовища ЗДО.

#### Список використаних джерел

1. Виготский Л. Детская психология: в 6 т. /под. ред. Д. Б. Эльконина. Москва: Просвещение, 1984. Т. 4. С. 234 – 236.
2. Малихіна О. Особистісно зорієнтована модель навчання та її аксіологічна сутність / Рідна школа. 2002. № 10, С.15–16.
3. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія у 2-х ч. Київ: Освіта, 2009. Ч 1. 302 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти України (нова редакція) [Електронний ресурс]. Режим доступу: [mon.gov.ua > mages /files /kollegu/ kollegu 5. doc](http://mon.gov.ua/mages/files/kollegu/kollegu5.doc).
5. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник для ВНЗ. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 408 с.
6. Енциклопедія освіти /за ред. В. Кременя. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040с.

## **ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНЕСЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ І АНГЛІЙСЬКИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ**

### **PROBLEMS OF COMPARISON OF UKRAINIAN AND ENGLISH PSYCHOLOGICAL TERMS**

*Кондратенко Лариса Олександрівна, доктор психологічних наук,  
старший науковий співробітник Інституту психології імені Г. С.*

*Костюка*

*НАПН України (Київ, Україна).*

*Kondratenko Larysa O., Doctor of Psychological Sciences, Senior Researcher,  
Leading Researcher of the G.S.Kostiuk Institute of Psychology of the National  
Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine).*

***Анотація.** Розвиток будь-якої науки вимагає чіткого й однозначного розуміння науковцями використовуваних ними термінів. На жаль, вітчизняна психологія довгий час, у силу замкнутості радянського суспільства, розвивалась у власних локальних межах, що призвело до розходжень у визначенні об'єму певних важливих понять в українських і англійській психологічній термінології.*

***Ключові слова:** навчання, учіння, термінологія.*

***Summary.** The development of any science requires a clear and unambiguous understanding of the terms used by scientists. Unfortunately, for a long time, domestic psychology, due to the seclusion of Soviet society, developed within its own local boundaries, which led to differences in the definition of certain important concepts in Ukrainian and English psychological terminology.*

***Keywords:** learning, teaching, terminology.*

Так склалися історичні обставини, що довгий час вітчизняна психологія (як українська так і радянська в цілому) розвивалась переважно у власних локальних межах. Попри складності такого розвитку робота радянських психологів (у тому числі українських психологів радянської доби) була надзвичайно плідною. Найкращі її здобутки ставали доступними західним дослідникам та збагачували світову психологічну науку в цілому. Водночас доступ до західних джерел був надзвичайно ускладненим, зокрема до англомовних наукових джерел. Одним із наслідків такого становища стало часткове неспівпадіння об'ємів важливих понять, а відтак і певна термінологічна неузгодженість. Розглянемо це явище на прикладі термінів "навчання" та "учіння". Певні розходження у розумінні цих понять наявні навіть між українською та російською мовою. Так одинадцятитомний Академічний тлумачний словник української мови дає таке тлумачення лінгвістичного значення слів навчання та учіння: НАВЧА́ННЯ, рідко НАУЧА́ННЯ, я, с. Дія за знач. навча́ти, навча́ти і навча́тися, навча́тися (1974, Т.5, с.43); УЧІ́ННЯ, я, сер. , заст. Навчання (1979, Т10, Стор. 538.)

Великий енциклопедичний словник російської мови (1998 р.) подає

дещо інші значення: Навчання (обучение) – основний шлях отримання освіти, процес оволодіння знаннями, уміннями і навичками під керівництвом педагогів, майстрів, наставників... В ході навчання засвоюється соціальний досвід, формується емоційно-ціннісне ставлення до дійсності; Учіння (учение) – 1) одна із сторін процесу навчання – діяльність учня в оволодінні знаннями і навичками...

Як бачимо, навіть у близьких мовах є значні розходження в лексичних значеннях слів, які, ставши науковими термінами, визначають сутність певних понять.

Мало допомагають і психологічні словники. Зокрема словник "Українська психологічна термінологія"(2010), не тільки не дає достатньо чіткого психологічного значення цих близьких однак не тотожних термінів, а навіть ще більше заплутує ситуацію: Навчання – цілеспрямовано організований процес планомірного і систематичного засвоєння особистістю в результаті власної пізнавальної активності знань, умінь та навичок, розвиток інтелектуальних можливостей, оволодіння методами пізнання, формування наукового світогляду, професійних якостей для освоєння різних видів діяльності. (С.132). "Учіння – цілеспрямоване особистісне присвоєння знань, умінь та навичок соціального досвіду, в процесі якого заданий їх зміст перетворюється не тільки на індивідуальний досвід учня, але й через його потреби та мотиваційну сферу спрямовується на формування особистісних якостей суб'єкта"(с.278)

Із наведених прикладів видно, що й донині в українській мові не існує чіткого розділення поняття навчання як діяльності учителя і навчання (учіння) як діяльності учня. В наукових роботах термін навчання часто застосовується в обох значеннях і диференціюється лише за контекстом.

Поки результати наукового дослідження друкуються в україномовних наукових журналах особливих проблем у розумінні суті певної роботи не виникають. Однак при перекладі англійською мовою встає проблема чіткого розведення вищеназваних понять, оскільки, як свідчить авторитетніший

тлумачний словник англійської мови "English Collins Dictionary "(2016) в англійській мові не існує багатозначного терміну співвідносного з українським терміном навчання: англійська мова жорстко розрізняє "learning" та "teaching":

learning:

- 1) knowledge gained by study; instruction or scholarship
- 2) the act of gaining knowledge
- 3) (psychol) any relatively permanent change in behaviour that occurs as a direct result of experience

teaching:

- 1) the art or profession of a teacher
- 2) something taught; precept
- 3) denoting a person or institution that teaches
- 4) used in teaching

Ситуація, коли об'єм та значення настільки важливих як в психології, так і в педагогіці понять є різним, може стати причиною не розуміння англійськими рецензентами змісту певної статті українських науковців, а відтак і її відхилення редакцією поважного журналу. Для запобігання таким випадкам потрібно ще на початку підготовки статті чітко визначати рамки використання складних для перекладу термінів.

## **ТРИВОЖНІ СТАНИ ХВОРИХ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ (ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА).**

### **ANXIETY IN PATIENTS WITH TUBERCULOSIS ( DIAGNOSIS, TREATMENT AND PREVENTION)**

*Кушнерьова Аліна Миколаївна, старший науковий співробітник  
лабораторії психології навчання імені І.О.Синиці Інститут психології  
імені Г.С.Костюка (Київ, Україна).*

*Kushnierova Alina M., senior researcher of I.O.Synytsya Laboratory of the*